

תמצית העמוד היומי

ברכות ה: יא.

תמצית העמוד היומי שע"י ארגון דרשו- כולל תמצית התוס' לשינון וחזרה

פרשת וירא

שראה במפתח של רשעים. ג. פרשה שהיתה חביבה על דוד פתח בה באשרי וסיים באשרי.

תמצית התוס': * ד"ה לעולם- ק"ש של יום אחרי עלוה"ש עד הנה"ח: לתי א' בתוס' אין לקרוא דחשיב כיום לגבי שאר מצוות ולא לק"ש, והא דקאמר ר"ע להלן דזמנה משיכיר בין חמור לערוד שהוא קודם הנין, זה דעה אחרת בר"ע. ולתי ב' אפשר לקרוא ומה שלא נקט בברייתא חידוש שאדם קורא פעמיים קודם הנין וכו', דאית לאשמעינן שאין יוצא ק"ש של לילה אחר הנה"ח. * ד"ה לק"ש- אף אבי מודה שזמן ק"ש מתחיל אחר עלוה"ש וזמנו עד ג' שעות, ומיהו מצוה מן המובחר כותיקין, אך אם לא קרא קודם הנין יקרא בדעיבד עד ג' שעות, והא דמשמע ביזמא שהיו קורין אחר הנה"ח, ולא כותיקין שהיו קורין קודם לנה"ח, ו"ל מאחר רוב הציבור אינם בקיאים לכון לאותה שעה כותיקין, הלכך בקעו לציבור לקרוא לאחר הנה"ח.

דף י

בריוני ציערו את ר"מ והתפלל שימותרו, וא"ל ברוריה שעליו להתפלל שיחזרו בתשובה דכתיב יתמו חטאים ולא חוטאים, ובהו יתקיים נמי ורשעים עוד אינם. * מהו רני עקרה לא ילדה- רני כנס"י שלא ילדה בנימ לגיהנם. * מעשה אבשלום נכתב קודם למעשה שאול אף שהיה אחריו, כדי לסומכו לפרשת גוג ומגוג שלא יאמרו כלום יש עבד שמורד ברבו וכו'. * דוד דר בחמשה עולמים ואמר שירה: א. במעי אמו- וכל קרבי'. ב. יצא לאויר העולם ונסתכל בכוכבים- 'ברכו ה' כל צבאיו'. ג. ינק משדי אמו- 'כל גמוליו', על שעשה לה דדים במקום בינה שלא יסתכל במקום ערוה, ולא ינק ממקום טינופת. ד. ראה במפתח של רשעים- יתמו חטאים'. ה. נסתכל ביום המיתה- 'הוד והדר לבשת וכו' תוסף רוחם יגעונו'. * אין צור כאלוקינו- אין צייר כאלוקינו שצר צורה בתוך צורה ומטיל בה רוח ונשמה וכו'. ואין בלתך- אין לבלותך שמבלה מעשי ידיו. * חמשה 'ברכי נפשי' אמרן דוד כנגד הקב"ה וכנגד נשמה, ששניהם: א. מלאים את כל הגוף והעולם. ב. רואה ואינו נראה. ג. זן את כל העולם. ד. טהור. ה. וישב בחדרי חדרים. * המעשים עם חזקיהו: א. מן מהחכם שידוע לעשות פשרה בין חזקיהו לישעיהו, שהביא יסורין על חזקיהו ואמר לישעיהו שיבקר אותו ויאמר לו שהולך למות משום שלא נתעסק בפריה ורביה וכו', וחזקיהו התפלל דאין להתיאש אפי' חרב חדה מונחת על צוארו של אדם [וקיבל זאת מאבי אבא- דוד]. ב. ויסב חזקיהו פניו אל הקיר: שהתפלל מקירות ליבו, א"נ שהזכיר את עליית הקיר שעשתה השונמית והחיייתה את בנה, כ"ש אבי אבא- שלמה שחייבה את ההיכל בזהב. ג. הטוב בעיני עשיתי: שסמך גאולה לתפילה, או שגנו ספר הרפואות [שיבקשו רחמים]. ד. תלה בזכות עצמו [התהלכתי לפניך] והשיבוהו בזכות דוד [וגנותי וכו' למען דוד עבדך], ולעומתו משה תלה בזכות האבות [זכור לאברהם וכו']. והשיבוהו בזכות עצמו [ולילי משה בחירן]. ה. ג' דברים הודו לו: א. גנו ספר הרפואות. ב. כתת נחש הנחשת. ג. גרר עצמות אביו [לפי שהי רשע]. ג' דברים לא הודו לו: א. סתם מזי גיחון. ב. קצץ דלתות היכל ושיגרן למלך אשור. ג. עיבר ניסן ביום ל' של אדר [דלא ס"ל כשמואל שהויל וראוי לקובעו ניסן לא מעברין]. * הלימודים מהאשה השונמית: א. נעשה נא עליית קיר: פליגי אי קירוה או חלקוה לשתיים [ומאי עליית- מעולה שבכתב]. ב. ונשים לו שם מטה ושולחן וכו', דהרועה יכול להנות מארחים כאלישע, ומי שאינו רוצה יכול שלא ליהנות [ואין בזה משום נמות הרוח או שנאה] כשמואל שבכל מקום ביתו עמו. ג. הנה נא ידעתי כי איש אלוקים קדוש הוא: שהאשה מכרת באורחין יותר מהאיש, שלא ראתה זבוב או קרי. ומשרתו [וחיו] אינו קדוש- שאחזה בדדיה. ד. עובר עלינו תמיד- שהמארת ת"ח ומהנהו מנכסיו כאילו הקריב תמידין. * דינים בתפילה מריב"ח: א. לא התפלל במקום נמוך- ממעמקי. ב. לכוין רגליו- רגל ישרה. ג. לא תאכלו על הדם- קודם שתתפללו על דמכם, דהאוכל ושותה ואח"כ מתפלל עליו נאמר אותי השלכת אחרי גויך- גאיך.

תמצית התוס': * ד"ה שנים מקרא- פעם שלישית יש לומר דוקא תרגום ולא לשון לנו, דהתרגום מפרש מה שאין ללמוד מן העברי. * ד"ה ואפילו עשרות- לרש"י שאין בו תרגום, ולתוס' שיש בו תרגום וירושלמי, ויותר טוב לקרוא פעם ג' התרגום, מאשר ג' פעמים לשון העברי. * כאילו מתענה- כאילו התענה בתשיעי אם נצטוו ע"כ. ואף שלגבי מצוה כתיב בערב תאכלו מצות והמונה לערב של ט"ו, היינו משום שתיבת תאכלו תכלה בסוף הפס', אבל תיבת ועניתם תכלה לפני בתשעה לחודש, א"כ משמע שהיעניו הוא גם בתשיעי. * ד"ה ישלים- מונחת שבת עד שבת הבאה מקרי עם הציבור, ונצווה מן המובחר להשלימה קודם האכילה, ובדעיבד אף לאחר אכילה. * ד"ה לא לעולם- לא אמרין פעמים שאדם קורא ק"ש אחר עלוה"ש ב' פעמים ויוצא בו משום שהחיות ועוברות, דכיון דאיבא אינשי דקיימי בראי שעתא לא זמן שכיבה הוא, והאי דנקט לאחר שיעלה עמוד השחר לאו דוקא מיד, שהרי צריך להתמין לכל הפחות שיעורא דמשיכיר.

דף ה:

המניח ס"ת ויוצא עליו נאמר ועוזבי ה', יכלו, ובין גברא לגברא שרי, ובין פסוקא לפסוקא- תיקו, ורב ששחך מהדר אפיה וגרים דאגן בדינן ואינהו בדידהו [וכתבו תוס' דמיידי שגרים גנחה, דבקול רם אסור כדאי' בסוטה, ולר"ף מיידי שהיו עשרה בלעדי, ועוד כתב דשאין ר"ש שחורתו אומנתו ולכך שרי, והכי מסתב]. * לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור שמו"ת ואפי' עטרות ודיבון וזוכה בזה לאריכות ימים, ואין להשלים כל הפרשיות בעיו"כ משום דיש מצוה לאכול, וכן אין להקדים או לאחר. * ג' דברים ציוה ריב"ל לבניו: א. השלימו פרשיותיכם עם הציבור שמו"ת. ב. הזהרו לשחוט בעוף את הורדין [כדי שיצא כל הדם]. ג. הזהרו לכבד זקן ששכח תלמודו מחמת אונסו [לוחות ושכרי לוחות מונחים בארון]. * רבא ציוה לבניו: א. לא להתוך בשר ע"ג היד, משום סכנה או קלקול סעודה. ב. לא לישון על מיטת ארמית והיינו: גזירת, או בלא ק"ש, או כפשוטו ממש משום מעשה שהי'. ג. שלא יעברו אחורי בית הכנסת בשעה שהציבור מתפללין, אא"כ: א. יש פתח אחר. ב. יש ביכ"ס אחר. ג. נושא משא. ד. רץ. ה. מניח תפילין. * אמר ר' בגי' יועצין אוהב אני את המדיים: א. הותכים בשר ע"ג שולחן. ב. נושקים ע"ג היד. ג. יועצין בשרה. * בגי' דברים הפרסיים צנועים: א. באכילתן. ב. בית הכסא. ג. תשמיש. * הקורא ק"ש פעמיים בסמיכות: א. בלילה קודם עלוה"ש ואחריה, יוצא ידי ק"ש של לילה ושל יום, מפני שהוא לילה ויש שקמים כבר. ב. ביום קודם הנה"ח ואחריו, יוצא ידי ק"ש של לילה ושל יום, מפני שנקרא יום אבל יש שעדיין ישנים, וריב"ל נקט דהכי הלכתא, ולא בפירוש איתא אלא מכללא, דאמר להנודו זוגא דאשתכור בהלולא דבריה [ונדמו עד לאחר עמוד השחר] דכדאי ר"ש לסמוך עליו בשעה"ד. * אמרין דהקורא ק"ש של ערבית סמוך לעמוד"ש לא יאמר השיכינו [כן הוא לפרש"י, ולתוס' בשם השר מקוצי אפי' על הקורא אחר עלוה"ש, דקודם עלוה"ש יכול לומר להשיכינו דעדיין זמן שכיבה הוא].

תמצית התוס': * ד"ה שנים מקרא- פעם שלישית יש לומר דוקא תרגום ולא לשון לנו, דהתרגום מפרש מה שאין ללמוד מן העברי. * ד"ה ואפילו עשרות- לרש"י שאין בו תרגום, ולתוס' שיש בו תרגום וירושלמי, ויותר טוב לקרוא פעם ג' התרגום, מאשר ג' פעמים לשון העברי. * כאילו מתענה- כאילו התענה בתשיעי אם נצטוו ע"כ. ואף שלגבי מצוה כתיב בערב תאכלו מצות והמונה לערב של ט"ו, היינו משום שתיבת תאכלו תכלה בסוף הפס', אבל תיבת ועניתם תכלה לפני בתשעה לחודש, א"כ משמע שהיעניו הוא גם בתשיעי. * ד"ה ישלים- מונחת שבת עד שבת הבאה מקרי עם הציבור, ונצווה מן המובחר להשלימה קודם האכילה, ובדעיבד אף לאחר אכילה. * ד"ה לא לעולם- לא אמרין פעמים שאדם קורא ק"ש אחר עלוה"ש ב' פעמים ויוצא בו משום שהחיות ועוברות, דכיון דאיבא אינשי דקיימי בראי שעתא לא זמן שכיבה הוא, והאי דנקט לאחר שיעלה עמוד השחר לאו דוקא מיד, שהרי צריך להתמין לכל הפחות שיעורא דמשיכיר.

דף ט

ר"ג אמר לבניו שרבען אינם חולקים עליו לגמרי, אלא ס"ל כוותיה והאי דאמרי עד חצות להרחיק את האדם מן העבירה. * סוף זמן אכילת קרבן פסח: לראב"ע עד חצות, ולר"ע עד עלוה"ש, ודרשותיהם: א. ראב"ע יליף גז"ש ואכלו את הבשר 'בלילה הזה', ועברתי בארץ מצרים 'בלילה הזה' דעד חצות (והא דכתיב לא תותירו ממנו עד בוקר דמשמע שעד בוקר מצי לאוכלו, היינו שהכוונה שלא יגרום שיהא נותר עד בוקר, שאם לא יאכלנו עד חצות, לא יוכל לאכול ולא לשרפו בלילה ונמצא נותר עד בוקר. תוד"ה [א], ולר"ע עד שעת חצון שהוא ערב השחר, ומבלילה יליף שבלילה הוא נאכל ולא ביום. ב. לר"א דאית ליה גז"ש איצטרך למיכתב 'הזהר', ולר"ע אתי למעוטי לילה אחר [שלא נימא שיהא נאכל לשני לילות], ור"א יליף לה מלא תותירו עד בקר, דכל בקר בקר ראשון הוא. ג. מועד צאתך ממצרים: לר"א לשרוף [ולפי שאין שורפין קדשים ביו"ט, ממתנין לו לבוקר שני. רש"י], ולר"ע עד אז אתה אוכל. ד. הכל מודים שמערב נגאלו [נתנו להם המצרים רשות לצאת], וביום יצאו, ונח' בשעת חפזון דלר"א חפזון דמצרים במכת כבורות, ולר"ע חפזון דישאל [שלא שמעו להם לצאת עד בקר]. * דבר נא באזני העם לשון בקשה הוא, כדי שתקיים ההבטחה שהבטיח לאברהם שיוצא ברכוש גדול. * וישאלום: פליגי אי בע"כ דמצרים או בע"כ דישאלום משום שאין ב' דגים. * ויצלו את מצרים: פליגי אי עשאוה כמצודה שאין בה דגן, או כמצולה שאין בה דגים. * אהיה אשר אהיה: הייתי עמכם בשעבוד זה ואהיה עמכם בשעבוד מלכותי, ואמר משה דיה לצרה בשעתה, והשיבו ה' אהיה שלחני אליכם. * ענני ה' ענני: אמרו אליהו ב' פעמים, ענני שתד אש משמים, וענני שלא יאמרו מעשה כשפים הם. * מאימתי קורין את שמע בשחרית: א. משיכיר בין תכלת ללבן, בצמר שחלקו נצבע [כן הוא לפרש"י, ולתוס' היינו בהלילות הציצית]. ב. לר"א- תכלת לברתי. ג. לר"מ- זאב לכלב. ד. לר"ע- חמור לערוד. ה. לאחרים- משיכיר חבירו (הרגיל עמו קצת, והאי אחרים אינו ר"מ. תוד"ה אחרים). ו. לאביי- לתפילין כאחרים לק"ש כותיקין שהיו גומרין אותה עם הנה"ח. * עד מתי ק"ש ש שחרית: א. עד הנה"ח. ב. לר"י יהושע- ג' שעות כבני מלכים. ג. מכאן ואילך שכרו כבוד, ולא הפסיד ברכת ק"ש. * הסומך גאולה לתפילה (כותיקין שקורין ק"ש קודם הנין, ותפלה לאחר הנין. תוד"ה כל הסומך) אינו ניזוק כלה היום [מה שר"י הוצרך ליתן הדסים למלך לא חשיב נוק דלעולם ירוח אדם לקראת מלכי ישראל וכו'], ומה שבתחילה אומר ה' שפתי תפתח וכו', לר"י יוחנן אומרם בתפילת מנחה ולא בשחרית וערבית שבהן יש לסמוך גאולה לתפילה, ולר"י אשי אומרם בכל התפילות ואינו הפסק דכיון דקבעה הויא כתפילה אריכתא כהשיכינו. * אמרין דאשרי האיש ולמה רגשו גויים הוי חדא פרשה, ובה מיושב: א. דאמרין יהיו לרצון וכו' אחר י"ח פרשיות. ב. ק"ג פרשיות אמר דוד ולא אמר הללויה עד

תמצית התוס': * ד"ה כל פרשה- כל פרשה שהיתה חביבה על דוד חתם בה מעין הפתיחה כמו תלה והללויה. * ד"ה גדול- גדול ק"ש בעונתה יותר מת"ת שלא בזמן ק"ש, אבל בזמן ק"ש פשוט שמפסיק מלימודו כדי לקרוא, שהרי אפי' לתפילה מפסיקין.

דף יא

המחלוקת כיצד לקרוא ק"ש: א. לב"ש בערב יטו ובבוקר יעמדו, שנא' בשכבך ובקומך ולא נאמר בבוקר בערב. ב. לב"ה קורא כדרבו שרא' ובלכתך בדרך, ומבשכבך ובקומך יליפי לזמן הקריאה. * לב"ש 'בלכתך בדרך' אתי ללמוד פרט לחתן [אף שעוסק במצוה הוא, כיון דמחשבה בעלפא הוא אי לא קרא יתירא לא איתענט. רש"י], ויבשבתך בביתך' פרט לעוסק במצוה, והלימודים: א. להו"א מה דרך רשות וכו', ודחי' מי לא עסקין שהולך לדבר מצוה. ג. בשבתך דמשמע שבת דידך חייב ודמצוה פטור, ודחי' דא"כ כונס את האלמנה נמי ליפטור. ג. דוקא בטרוד, ודחי' מאכל דטרוד ואפי"ה מחייב. ד. למס' היכא דהוי טירדא דמצוה מיפטור [למעוטי טבעה פסיעתו, ואכל]. * מעשה בר"א שהי' זקוף והטה לקרוא כב"ש, ור"י שמעאל שהי' מוטא הזדקף לקרוא כב"ה, ואף שלב"ה יוצא אף כשהוא מוטא, כיון שר"א הי' זקוף והטה כדי לקלס מעשיו, אם לא הי' מזדקף ר' ישמעאל היו התלמידים טועים וקובעים הלכה לדורות כלם. * הדיעות במי שעושה כב"ש: א. ר' יהוקאל- עשה. ב. ר' יוסי- לא עשה כלום. ג. רבנ"י- חייב מיתה וכתמו שבראש"י.

תמצית התוס': * ד"ה שנה בשנה פאר- פרוש"י חוץ מתפילין שנה בשנה פאר וכל מתגולל בעצרו ואין זה פאר, וכתבו תוס' דהוצרך לטעם זה ולא יליף מיהוקאל שנה פאר חבוש עליך מכלל דלכ"ע אסור: א. שלא ישעו לומר שבאל פטור מכל המצוות ק"ו מתפילין. ב. להיבדוק בתפילין אחר יום ראשון שאינו מתגולל בעפר. * ד"ה תני רב יוחנן- הוצרך לומר שעשה כב"ש לא עשה ולא כלום אף שאין הלכה כמותו, כיון שמתמרים טפי מב"ה. והא דמדמה ק"ש לסוכה, היינו שכשם שבסוכה אמרו ב"ש שלא קיימת מצות סוכה אף דהוי גזירה דרבנן, ה"ל לב"ש כשנוי לא לקרוא ק"ש ביטול את קיום המצוה באופן זה.